

MIHAELA IVĂNESCU

**ALEGERI ȘI COMPORTAMENTE
ELECTORALE ÎN ROMÂNIA**

DE LA LOCAL LA NAȚIONAL

EDITURA UNIVERSITARĂ
București, 2015

CUPRINS

Lista tabelelor	9
Lista figurilor	14
PREFAȚĂ	15
INTRODUCERE	19
<i>Observații preliminare</i>	19
<i>Ipoteze de lucru</i>	23
<i>Metodologia utilizată</i>	26
<i>Structura lucrării</i>	29
<i>Mulțumiri</i>	33
I. MODELE EXPLICATIVE ALE COMPORTAMENTELOR ELECTORALE	35
I.1. Elemente introductive	35
<i>I.1.1. Comportamentul politic: direcții de cercetare</i>	36
<i>I.1.2. Formarea preferințelor politice: câteva modele explicative</i>	44
I.2. Modelul ecologic	51
I.3. Modele de sorginte economică	53
<i>I.3.1. Modelul Downs (modelul votului de proximitate spațială)</i>	55
<i>I.3.2. Modelul direcțional al votului</i>	63
<i>I.3.3. Modelul votului retrospectiv</i>	68
<i>I.3.4. Modelul alegătorului consumator (Modelul Himmelweit)</i>	71
I.4. Modele psihologice ale votului	73
<i>I.4.1. Modelul Michigan (al identificării partizane)</i>	74
<i>I.4.2. Modelele cognitiviste ale votului</i>	79
<i>I.4.3. Modelele psihodinamice ale votului</i>	81
I.5. Modele sociologice ale votului	83
<i>I.5.1. Modelul Columbia de explicare a votului</i>	85
<i>I.5.2. Modelul radical al votului</i>	88
I.6. Modelul combinat (modelul Merrill - Grofman)	89

II. SCURTĂ ISTORIE A SISTEMULUI ELECTORAL DIN ROMÂNIA	93
II.1. Elemente introductive	93
II.2. Sistemul electoral românesc între 1866 și 1989	95
II.3. Sistemul electoral românesc după 1989	104
<i>II.3.1. Legislația electorală românească în perioada 1990 - 2004</i>	<i>104</i>
<i>II.3.2. Modificări majore în legislația electorală românească – legea electorală din 2008</i>	<i>111</i>
 III. ALEGERI ȘI COMPORTAMENT ELECTORAL ÎN ROMÂNIA ȘI ÎN CONSTANȚA: O ABORDARE COMPARATIVĂ (1990-2004)	 119
III.1. Considerații preliminare	119
III.2. Constanța la sfârșitul lui 1989 și începutul lui 1990	123
III.3. Alegerile din România anului 1990	125
<i>III.3.1. Alegerile parlamentare și prezidențiale</i>	<i>125</i>
<i>III.3.2. Alegerile din 1990 la Constanța</i>	<i>129</i>
III.4. Alegerile din România anului 1992	131
<i>III.4.1. Alegerile parlamentare și prezidențiale din anul 1992</i>	<i>131</i>
<i>III.4.2. Alegerile din 1992 la Constanța</i>	<i>136</i>
III.5. Alegerile din România anului 1996	144
<i>III.5.1. Alegerile parlamentare și prezidențiale din anul 1996</i>	<i>144</i>
<i>III.5.2. Alegerile din 1996 la Constanța</i>	<i>148</i>
III.6. Alegerile din România anului 2000	155
<i>III.6.1. Alegerile parlamentare și prezidențiale din anul 2000</i>	<i>155</i>
<i>III.6.2. Alegerile din anul 2000 la Constanța</i>	<i>159</i>
III.7. Alegerile din România anului 2004	165
<i>III.7.1. Alegerile parlamentare și prezidențiale din anul 2004</i>	<i>165</i>
<i>III.7.2. Alegerile din 2004 la Constanța</i>	<i>168</i>
 IV. ALEGERILE DIN 2008-2009: REZULTATE LA NIVEL NAȚIONAL ȘI CAZUL CONSTANȚEI: ABORDARE COMPARATIVĂ	 177
IV.1. Considerații generale	177
IV.2. Alegerile locale și parlamentare din anul 2008 în Constanța ..	180
IV.3. Alegerile prezidențiale din România anului 2009	188
<i>IV.3.1. Rezultatele la nivel național</i>	<i>188</i>
<i>IV.3.2. Alegeri prezidențiale 2009 – cazul Constanței</i>	<i>190</i>

V. DINAMICA PARTICIPĂRII LA VOT ÎN ROMÂNIA	197
V.1. Considerații generale	197
V.2. Participarea politică: direcții de cercetare	199
V.3. Absenteismul electoral în România	207
V.4. Dinamica participării la vot în Constanța	216
 VI. MODELUL COMPORTAMENTULUI DE VOT ÎN CONSTANȚA	 223
VI.1. Câteva clarificări conceptuale	223
VI.2. Către un model teoretic aplicat cazului Constanței	232
VI.3. Resorturi metodologice ale desfășurării cercetării: investigarea comportamentului electoral individual pe bază de interviu structurat	239
VI.4. Analiza comportamentului electoral al membrilor panelului	256
 CONCLUZII	 279
<i>Observații generale</i>	279
<i>Ipotezele cercetării – confirmări și infirmări</i>	284
<i>În loc de epilog – alegerile locale și parlamentare din 2012 la Constanța</i>	286
<i>Posibile noi piste de cercetare</i>	291
 ANEXE	 295
 ABSTRACT	 333
 RÉSUMÉ	 351
 BIBLIOGRAFIE	 371

LISTA TABELELOR

Tabelul 2.1.	Evoluția ratei de participare la vot în România în perioada 1990-2014	107
Tabelul 3.1.	Rezultatele alegerilor parlamentare din 1990, obținute de partidele care au intrat în Parlament (Camera Deputaților).....	126
Tabelul 3.2.	Rezultatele alegerilor prezidențiale din 1990, la nivel național	128
Tabelul 3.3.	Rezultatele alegerilor parlamentare din 1992, la nivel național, obținute de partidele care au depășit pragul electoral (Camera Deputaților)	134
Tabelul 3.4.	Rezultatele alegerilor parlamentare din 1992, la nivel național, obținute de partidele care au depășit pragul electoral (Senat).....	134
Tabelul 3.5.	Rezultatele alegerilor prezidențiale din 1992, la nivel național – primul tur de scrutin.....	135
Tabelul 3.6.	Rezultatele alegerilor prezidențiale din 1992, la nivel național – al doilea tur de scrutin.....	135
Tabelul 3.7.	Rezultatele alegerilor locale din 1992 în municipiul Constanța (Consiliul Local Municipal)	137
Tabelul 3.8.	Rezultatele alegerilor parlamentare din 1992, la nivelul județului Constanța (Camera Deputaților).....	139
Tabelul 3.9.	Rezultatele alegerilor parlamentare din 1992, la nivelul județului Constanța (Senat)	139
Tabelul 3.10.	Rezultatele alegerilor parlamentare din 1992, la nivelul municipiului Constanța (Camera Deputaților).....	140
Tabelul 3.11.	Rezultatele alegerilor parlamentare din 1992, la nivelul municipiului Constanța (Senat)	141
Tabelul 3.12.	Rezultatele alegerilor prezidențiale din 1992, la nivelul județului Constanța – primul tur de scrutin	142
Tabelul 3.13.	Rezultatele alegerilor prezidențiale din 1992, la nivelul județului și municipiului Constanța – abordare comparativă (primul tur de scrutin)	142

Tabelul 3.14. Rezultatele alegerilor prezidențiale din 1992, la nivelul județului și municipiului Constanța – abordare comparativă (al doilea tur de scrutin)	143
Tabelul 3.15. Rezultatele alegerilor parlamentare din 1996, la nivel național, obținute de partidele care au depășit pragul electoral (Camera Deputaților)	146
Tabelul 3.16. Rezultatele alegerilor parlamentare din 1996, la nivel național, obținute de partidele care au depășit pragul electoral (Senat)	146
Tabelul 3.17. Rezultatele alegerilor prezidențiale din 1996, la nivel național – primul tur de scrutin	147
Tabelul 3.18. Rezultatele alegerilor prezidențiale din 1996, la nivel național – al doilea tur de scrutin	148
Tabelul 3.19. Rezultatele alegerilor locale din 1996 în municipiul Constanța (Primar – primul și al doilea tur de scrutin)	150
Tabelul 3.20. Rezultatele alegerilor parlamentare din 1996, la nivelul județului Constanța (Camera Deputaților)	150
Tabelul 3.21. Rezultatele alegerilor parlamentare din 1996, la nivelul județului Constanța (Senat)	151
Tabelul 3.22. Rezultatele alegerilor parlamentare din 1996, la nivelul județului și municipiului Constanța – abordare comparativă (Camera Deputaților)	152
Tabelul 3.23. Rezultatele alegerilor parlamentare din 1996, la nivelul județului și municipiului Constanța – abordare comparativă (Senat)	152
Tabelul 3.24. Rezultatele alegerilor prezidențiale din 1996, la nivelul județului Constanța – primul tur de scrutin	153
Tabelul 3.25. Rezultatele alegerilor prezidențiale din 1996, la nivelul județului și municipiului Constanța – abordare comparativă (primul tur de scrutin)	154
Tabelul 3.26. Rezultatele alegerilor prezidențiale din 1996, la nivelul județului și municipiului Constanța – abordare comparativă (al doilea tur de scrutin)	154
Tabelul 3.27. Rezultatele alegerilor parlamentare din 2000, la nivel național, obținute de partidele care au depășit pragul electoral (Camera Deputaților)	156
Tabelul 3.28. Rezultatele alegerilor parlamentare din 2000, la nivel național, obținute de partidele care au depășit pragul electoral (Senat)	157
Tabelul 3.29. Rezultatele alegerilor prezidențiale din 2000, la nivel național – primul tur de scrutin	157

Tabelul 3.30.	Rezultatele alegerilor prezidențiale din 2000, la nivel național – al doilea tur de scrutin.....	158
Tabelul 3.31.	Rezultatele alegerilor locale din 2000 în municipiul Constanța (Primar).....	160
Tabelul 3.32.	Rezultatele alegerilor parlamentare din 2000, la nivelul județului Constanța (Camera Deputaților).....	161
Tabelul 3.33.	Rezultatele alegerilor parlamentare din 2000, la nivelul județului Constanța (Senat)	162
Tabelul 3.34.	Rezultatele alegerilor parlamentare din 2000, la nivelul județului și municipiului Constanța – abordare comparativă (Camera Deputaților)	162
Tabelul 3.35.	Rezultatele alegerilor parlamentare din 2000, la nivelul județului și municipiului Constanța – abordare comparativă (Senat)	163
Tabelul 3.36.	Rezultatele alegerilor prezidențiale din 2000, la nivelul județului Constanța – primul tur de scrutin	164
Tabelul 3.37.	Rezultatele alegerilor prezidențiale din 2000, la nivelul județului și municipiului Constanța – abordare comparativă (primul tur de scrutin)	164
Tabelul 3.38.	Rezultatele alegerilor prezidențiale din 2000, la nivelul județului și municipiului Constanța – abordare comparativă (al doilea tur de scrutin)	165
Tabelul 3.39.	Rezultatele alegerilor parlamentare din 2004, la nivel național, obținute de partidele care au depășit pragul electoral (Camera Deputaților)	166
Tabelul 3.40.	Rezultatele alegerilor parlamentare din 2004, la nivel național, obținute de partidele care au depășit pragul electoral (Senat).....	167
Tabelul 3.41.	Rezultatele alegerilor prezidențiale din 2004, la nivel național – primul tur de scrutin.....	167
Tabelul 3.42.	Rezultatele alegerilor prezidențiale din 2004, la nivel național – al doilea tur de scrutin.....	168
Tabelul 3.43.	Rezultatele alegerilor locale din 2004 în municipiul Constanța (Primar).....	169
Tabelul 3.44.	Rezultatele alegerilor parlamentare din 2004, la nivelul județului Constanța (Camera Deputaților).....	170
Tabelul 3.45.	Rezultatele alegerilor parlamentare din 2004, la nivelul județului Constanța (Senat)	171
Tabelul 3.46.	Rezultatele alegerilor parlamentare din 2004, , la nivelul județului și municipiului Constanța – abordare comparativă (Camera Deputaților)	172

Tabelul 3.47.	Rezultatele alegerilor parlamentare din 2004, la nivelul județului și municipiului Constanța – abordare comparativă (Senat).....	172
Tabelul 3.48.	Rezultatele alegerilor prezidențiale din 2004, la nivelul județului Constanța – primul tur de scrutin	173
Tabelul 3.49.	Rezultatele alegerilor prezidențiale din 2004, la nivelul județului și municipiului Constanța – abordare comparativă (primul tur de scrutin).....	173
Tabelul 3.50.	Rezultatele alegerilor prezidențiale din 2004, la nivelul județului și municipiului Constanța – abordare comparativă (al doilea tur de scrutin).....	174
Tabelul 4.1.	Rezultatele alegerilor locale din 2008 în municipiul Constanța (Primar).....	181
Tabelul 4.2.	Rezultatele alegerilor locale din 2008 în municipiul Constanța (Consiliul Local Municipal)	181
Tabelul 4.3.	Rezultatele alegerilor locale din 2008 în județul Constanța (Consiliul Județean).....	182
Tabelul 4.4.	Rezultatele alegerilor parlamentare din 2008, la nivelul județului Constanța (Camera Deputaților).....	184
Tabelul 4.5.	Rezultatele alegerilor parlamentare din 2008, la nivelul județului Constanța (Senat)	185
Tabelul 4.6.	Rezultatele alegerilor parlamentare din 2008, la nivelul județului și municipiului Constanța – abordare comparativă (Camera Deputaților).....	185
Tabelul 4.7.	Rezultatele alegerilor parlamentare din 2008, la nivelul județului și municipiului Constanța – abordare comparativă (Senat).....	185
Tabelul 4.8.	Diferențele între rezultatele înregistrate la alegerile parlamentare, în județul și municipiul Constanța, de principalele partide politice	186
Tabelul 4.9.	Rezultatele alegerilor parlamentare din 2008, la nivel național (primele trei formațiuni politice)	186
Tabelul 4.10.	Rezultatele alegerilor parlamentare din 2008, la nivel național și la nivelul județului și municipiului Constanța – abordare comparativă	187
Tabelul 4.11.	Rezultatele alegerilor prezidențiale din 2009, la nivel național – primul tur de scrutin.....	189
Tabelul 4.12.	Rezultatele alegerilor prezidențiale din 2009, la nivel național – al doilea tur de scrutin.....	190
Tabelul 4.13.	Rezultatele alegerilor prezidențiale din 2009, la nivelul județului Constanța – primul tur de scrutin	190

Tabelul 4.14. Rezultatele alegerilor prezidențiale din 2009, la nivelul județului și municipiului Constanța – abordare comparativă (primul tur de scrutin)	191
Tabelul 4.15. Rezultatele alegerilor prezidențiale din 2009, la nivelul județului și municipiului Constanța – abordare comparativă (al doilea tur de scrutin)	193
Tabelul 4.16. Rezultatele alegerilor prezidențiale din 2009, la nivel național, al județului și municipiului Constanța – abordare comparativă (al doilea tur de scrutin)	193

LISTA FIGURILOR

Figura 6.1.	Modelul comportamentului electoral, conform lui Jagdish N. Sheth	252
Figura 6.2.	Votul divizat la nivel local (municipiul Constanța) în rândul alegătorilor Partidului Social Democrat	260
Figura 6.3.	Votul divizat la nivel local (municipiul Constanța) în rândul alegătorilor Partidului Democrat Liberal.....	260
Figura 6.4.	Votul divizat la nivel local (municipiul Constanța) în rândul alegătorilor Partidului Național Liberal.....	261
Figura 6.5.	Alegeri parlamentare la nivelul municipiului Constanța – cazul Partidului Social Democrat	263
Figura 6.6.	Alegeri parlamentare la nivelul municipiului Constanța – cazul Partidului Național Liberal.....	263
Figura 6.7.	Alegeri parlamentare la nivelul municipiului Constanța – cazul Partidului Democrat Liberal.....	264
Figura 6.8.	Opțiuni de vot la alegerile prezidențiale (membrii 1-10 ai panelului)	268
Figura 6.9.	Opțiuni de vot la alegerile prezidențiale (membrii 11-20 ai panelului)	269
Figura 6.10.	Opțiuni de vot la alegerile prezidențiale (membrii 21-30 ai panelului)	270

PREFAȚĂ

O iluzie a libertății: alegerile ca substitut al democrației

Cartea Mihaelei Ivănescu poate fi descrisă ca un răspuns argumentat, riguros și convingător dat unei interogații centrale pentru înțelegerea procesului politic democratic în România post-comunistă: cum se articulează reciproc politica națională de cea locală în diferitele tipuri de alegeri? Pentru a răspunde acestei întrebări, autoarea analizează comportamentele electorale ale indivizilor, dar și regularitățile în formarea intenției de vot, precum și influențele pe care diferitele tipuri de variabile le au în crearea sau modificarea preferințelor politice ale cetățenilor. Doamna Ivănescu a mobilizat nu numai datele empirice oferite de literatura de specialitate, dar a procedat la elaborarea propriilor instrumente de lucru (chestionare aplicate) pentru a lămurii iregularitățile în distribuirea sufragiilor între partide și candidați puse în evidență la nivel național, la nivelul orașului, dar și al județului Constanța, de momentul electoral dens 2008-2009.

De-a lungul capitolelor cărții, autoarea așează și înlănțuie bazele teoretice și metodologice pentru o explorare cât mai amănunțită și mai pertinentă a celor două chestiuni pe care le-a situat în centrul problematicei sale: pe de o parte, dezangajarea politică a cetățenilor manifestată prin absenteism electoral, iar pe de altă parte, incongruența între politica națională și cea locală la nivelul opțiunilor de vot. În cele nouă runde de alegeri generale, prezidențiale și locale organizate în România post-comunistă (șapte dintre ele investigate amănunțit în lucrare), votul este gradual marcat de trei fenomene împletite ce necesită explicație: dezafectarea electorală accentuată a cetățenilor, volatilitatea preferințelor exprimate de la un scrutin la altul și dezarticularea relativă între opțiunile formulate simultan pentru aleșii locali și pentru cei naționali, această din urmă trăsătură fiind cu precădere manifestă în divergența uneori dramatică dintre votul local și cel prezidențial.

De aici și asumatul pluralism metodologic al cărții: volatilitatea votului și precaritatea partizană sunt deopotrivă factori ce fac imposibilă naturalizarea în context românesc a unuia din modelele explicative clasice în știința politică ale formării și distribuirii preferințelor electorale. Toate

aceste modele, trecute în revistă cu acribie, introduc inevitabil în rețeta de analiză a materialului empiric o formă de raționalitate ce nu pare capabilă să captureze satisfăcător varietatea de criterii utilizate de către alegătorul român.

Ipoteza centrală a cărții – transformată treptat în teză testată și confirmată – este prin urmare cea potrivit căreia alegătorul individual recurge în același timp și fără a fi preocupat de vreun comandament de coerență la un număr variabil de criterii, ce iau în calcul identificarea partizană, dar o contrastează permanent cu preferința față de personalitatea candidatului, dar și cu o anumită capacitate de a-și ierarhiza opțiunile pentru candidați anume. O asemenea teză poate părea simultan previzibilă și vagă, dar ea este ilustrată cu forță analitică de comportamentul electoral al cetățenilor, dispuși să experimenteze cel puțin parțial în plan local alegerea unui candidat drept o formă de simpatie față de partidul acestuia, în vreme ce o asemenea favoare se pierde atunci când același alegător își formulează decizia cu privire la personalitatea și partidul național. În acest complicat joc de oglinzi pe care Mihaela Ivănescu încearcă să-l surprindă și să-l măsoare, reflecția pe care candidatul preferat o lasă asupra partidului și modul în care partidul potențează preferința pentru un candidat nu sunt numai asimetrice, dar de-a dreptul incongruente. Aceasta mi se pare a fi, indubitabil, contribuția majoră a cărții la înțelegerea mai fină a modului în care s-a structurat de jos în sus logica politică românească a timpului prezent.

Analiza surprinde, în ultimă instanță, ceea ce s-ar putea numi procesul de „dez-naționalizare” a politiciii românești, început lent în 2001 și desăvârșit în 2008. Altfel spus, politica locală este cheia de înțelegere a modului în care funcționează regimul politic românesc. Alegerile, partidele, clientelismul și birocrăția sunt cele patru dimensiuni ce organizează reflecția. Statul român nu este decât o practică a partidelor. Acestea, la rândul lor, sunt inseparabile de aparatele administrative locale pe care le utilizează pentru a se consolida, pentru a recruta și răsplăti membri, pentru a organiza scrutinele și a manufactura rezultatele electorale.

Votul divizat și realegerea nu sunt neapărat instrumente de control la dispoziția alegătorului. Dimpotrivă, mai ales din 2008, votul (cu precădere cel local și doar parțial cel național) este aproape integral controlat de aparatele de partid capabile să-l extragă din societate. Impredictibilitatea, atâta cât există, ține mai degrabă de abilitatea, variabilă de la un partid la altul, de a forma, menține și dezvolta rețele de patronaj și clientelism producătoare de voturi. Partidele există și funcționează în acest orizont local mai ales ca dispozitive de mobilizare, de confecționare chiar a voturilor. Iar metoda prin care partidele realizează această operațiune sezonieră este clientelismul. Acesta din urmă, în schimb, este organizat în rețele de

patronaj relativ stabile și, în orice caz, durabile, ce se manifestă ca unica formă locală de viață politică. Partidele românești, surprinse la lucru între aparatele statului și societate, nu au rolul de a-i reprezenta și socializa pe cetățeni, ci de a-i mobiliza la urne.

Reușesc să o facă, demonstrează Mihaela Ivănescu reflectând asupra tabloului electoral al Constanței anilor 2008 și 2009, după o logică a bi-personalismului asimetric. În alegerile locale, personalitatea liderului local este determinantă în acumularea de sufragii în contul unui partid anume. În schimb, scrutinul prezidențial poate răsturna ierarhia voturilor prin forța opusă a personalității naționale, ce pare să dețină întotdeauna ascendentul asupra celei locale. Să fie vorba aici despre discernământul alegătorilor? Am avea de-a face, mai degrabă, cu două situații electorale deconectate (chiar și atunci când au fost simultane, cum s-a întâmplat până în 2004), cu două orizonturi de așteptări suficient de distincte în imaginarul colectiv și în răsfrângerile acestuia din presă. Pe de o parte, orizontul vieții reale, unde mai binele sau diferitul sunt întotdeauna dușmanul binelui cu care te-ai obișnuit și ale cărui limite le cunoști. Pe de altă parte, orizontul generic, fictiv și distant întrupat de președintele României. Acesta din urmă este un orizont fără legătură cu experiența directă a cetățenilor. De aceea, aceștia își pot proiecta la acest nivel în deplină libertate, ca pe un ecran alb, toate iluziile, speranțele, resentimentele și frustrările. Fără riscuri evidente, concrete și imediate.

Dezvăluirea acestui caracter divizibil, divergent chiar, al opțiunii electorale a cetățenilor, prezentată adesea ca un bun politic indivizibil, reprezintă probabil principala contribuție intelectuală a cărții la știința politică românească. În democrații, votul este, desigur, un drept. Poate fi însă și o iluzie a libertății individuale, sugerează cu rafinament Mihaela Ivănescu.

Prof.univ.dr. Daniel Barbu

INTRODUCERE

Observații preliminare

Lucrarea de față are la bază teza de doctorat cu titlul *De la local la național. Comportamente electorale în Constanța (2008-2009)*, pe care a susținut-o în cadrul Facultății de Științe Politice a Universității din București, sub îndrumarea științifică a prof. univ. dr. Daniel Barbu. Este structurată în șase capitole, fiecare dintre ele având mai multe subcapitole, care urmează linia tematică și cronologică privitoare la subiectele abordate.

Subiectul propus în cadrul prezentei lucrări este unul destul de puțin cercetat în lucrările de știință politică din țara noastră, anume acela al analizei comportamentelor electorale ale indivizilor, dar și al formării preferințelor de vot și al influențelor pe care diferitele tipuri de variabile le au în crearea sau modificarea preferințelor politice ale cetățenilor. Ne-am propus să analizăm modul în care se construiesc opțiunile politice ale electoratului pentru diferitele tipuri de alegeri, precum și efectele pe care rezultatele la alegerile locale le au asupra modului de raportare a cetățenilor la alegerile parlamentare sau prezidențiale și asupra preferințelor lor electorale. Ne-am raportat în analiza noastră la o zonă mai restrânsă, județul Constanța, cu încrederea în faptul că rezultatele obținute pot reprezenta punctul de plecare pentru alte cercetări similare, în alte zone geografice ale țării.

Am ales județul Constanța pe de o parte pentru că nu există, la nivel național, studii aprofundate asupra acestei zone și, pe de altă parte, deoarece, la o analiză de suprafață asupra rezultatelor alegerilor locale și parlamentare din anul 2008, precum și ale alegerilor prezidențiale din anul 2009, am putut observa o serie de elemente interesante, care ne-au impulsionat interesul pentru un asemenea tip de cercetare. La nivel național, au fost realizate o serie de cercetări asupra comportamentului electoral, fie în cadrul unor proiecte complexe dezvoltate de unele institute de cercetare, fie de echipe de profesori în cadrul unor programe de cercetare, însă asupra altor spații geografice, cum ar fi Transilvania sau Banatul, zona Dobrogei nefiind inclusă, până în prezent, în asemenea studii. În acest sens, una din metodele utilizate în această lucrare a fost analiza comparativă a alegerilor

desfășurate în județul Constanța din 1990 și până în prezent cu rezultatele de la nivel național, cu scopul de a evidenția particularitățile acestei zone.

Valoarea aplicativă și semnificația teoretică a prezentei lucrări vor deriva din analizele, sintezele și comparațiile realizate pe parcursul investigațiilor. De aceea, suntem de părere că un asemenea demers științific este unul de o importanță majoră, deoarece informațiile adunate în cadrul acestei lucrări ar putea fi utile la mai multe niveluri. În primul rând, specialiștii le-ar putea utiliza în încercarea de a găsi soluții viabile de îmbunătățire a mecanismelor de funcționare a democrației și pentru consolidarea sistemului de partide, mai ales la nivel local. În al doilea rând, actorii politici implicați direct în lupta pentru putere și-ar revizui modul de raportare la alegători, ceea ce ar contribui la creșterea responsabilității lor politice, dar și a gradului de implicare a cetățenilor în treburile publice. În al treilea rând, indivizii obișnuiți ar putea înțelege mai bine mecanismele electorale, efectele diferitelor tipuri de sisteme electorale și ar lua în calcul mai multe variabile în procesul de alegere a reprezentanților. Nu în ultimul rând, informațiile în cauză ar putea reprezenta un bun instrument de lucru pentru studenții și/sau cercetătorii interesați de această parte a științei politice.

Literatura de specialitate de la noi din țară este relativ săracă din punct de vedere al studiilor pe tema comportamentului electoral în perioada postcomunistă, iar motivele, așa cum argumentează unii autori, sunt diverse: transformările economice, politice și sociale de la începutul anilor '90, pluripartidismul extrem, fragmentarea partidelor, volatilitatea economică, politică și socială¹. Diverși cercetători, cei mai mulți dintre ei americani sau britanici, au analizat comportamentul electoral în state cu democrații stabile, prin luarea în considerare a unor indicatori ideologici și de performanță, însă, în România, cei mai mulți dintre autorii care s-au preocupat de cheștiunea votului în perioada post-comunistă au pus accentul mai mult pe evoluția legislației electorale, sau pe analiza rezultatelor alegerilor, ocupându-se doar tangențial de studiul mai aprofundat al comportamentelor electorale.

Cât privește perspectivele românești asupra proceselor electorale, Cristian Preda este unul dintre autorii preocupați de această problemă. Lucrările sale tratează cu precădere evoluția partidelor românești după 1990, sistemul politic românesc din perioada interbelică și post-comunistă, precum

¹ Irina VELICU, „Criza financiar-economică și alegerile parlamentare din 2008”, în Gheorghe TEODORESCU (coordonator), *Alegeri 2008*, vol. 1 – *Campanii, lideri, sondaje*, Editura Polirom, Iași, 2009, p. 191.